

A kristálygolyó

(Grimm mese)

Élt egyszer egy boszorkány, annak volt három fia. Jó testvérek voltak, szerettek egymást, jól bántak az anyjukkal is; de az nem bízott bennük, attól tartott, valami rosszat forralnak ellene, meg akarják fosztani a hatalmától. Ezért a legnagyobbikat átváltoztatta sassá, a középsőt meg cethallá. A sasnak egy sziklaormon kellett laknia; néha látni lehetett, amint nagyokat körözve lebeg az égen. A középső, akit cethallá varázsolt, a tenger mélyén élt, időnként fölúszott a felszínre, és egy-egy hatalmas vízszugarat lövellt a magasba.

A harmadik fiú félt, hogy az anyja végül őt is valamilyen állattá varácsolja, medvévé vagy farkassá talán, azért egy szép napon titokban elment a háztól.

Hallott már róla nemegyszer, hogy az arany nap kastélyában egy elátkozott királylány várja a szabadulását, de aki megpróbálja kiváltani, az az életét teszi kockára. Huszonhárom ifjú már odaveszett. Még egy huszonnegyedik próbát tehet, de utána többé senki. Ha az is kudarcot vall, a királylányon örökre rajta marad az átok.

A fiú nem ismert félelmet.

– Nincs énnekem most már sem apám, sem anyám – mondta –, mit vesztetek ezen a világon?

Azzal útnak indult, hogy megkeresse az arany nap kastélyát.

Jó ideje járt már a világban, de csak nem akadt rá. Vándorútján egyszer betévedt egy rengeteg erdőbe, és sehogy sem talált kiutat belőle. Ahogy ott tévelygett, egyszer csak megpillantott a távolban két óriást: nagyban veszekedtek, ráncigálták, taszigálták egymást.

– Nem szégyellitek magatokat?! – szólt rájuk mérgesen, amint a közelükbe ért. – Ilyen nagy golyhók, és úgy huzakodnak, mint a vásott kölykök!

Egy kalapért tusakszunk – felelték az óriások –, nem tudjuk eldönteni, melyikünké legyen, egyforma erősek vagyunk, egyikünk sem bírja legyőzni a másikat. Ti, kis emberek, okosabbak vagytok nálunk, azért rád bízunk, te tégy köztünk igazságot.

– Képesek vagytok veszekedni egy ócska kalapon? – kérdezte csodálkozva fiú.

– Ezt csak azért mondom, mert nem tudod, miféle jószág ez! – felelték neki.

– Tudd meg, hogy ez csodakalap: aki a fejére teszi, oda kíváncozhatik ahova éppen kedve tartja, s azon nyomban ott is terem.

– Nem bánom, elvállalom a bíraskodást – mondta a fiú. – Adjátok ide azt az ócskaságot; én valamicskét odébb megyek, aztán ha füttyentek, fussatok versenyt hozzám. Aki előbb odaér, azé lesz a kalap.

Az óriásoknak tetszett a dolog, a fiú meg föltette a kalapot, és elindult. Közben azonban egyre csak a királylányon járt az esze. Megfeledkezett az óriásokról, csak ment, ment, és egyre beljebb került a vadonba. Aztán egyszer csak nagyot sóhajtott, mert olyan nehéz volt a szíve, mintha ólmot vinne a mellében, s azt mondta:

– Bárcsak az aranynap kastélyában lehetnék!

Abban a szempillantásban egy nagy hegy tetején találta magát, s ott tündöklött előtte az aranynap kastélyának a kapuja.

A fiú benyitott, átvágott az udvaron, fölsietett a lépcsőn, belépett a palotába, és ment a fényes aranytermeken át, míg csak az utolsó szobában rá nem talált a királylányra.

De hogy megijedt tőle, amikor meglátta! Hogyne ijedt volna meg, hiszen azt hallotta, nincs nála szebb lány a világon; s most mit látott? Egy hamuszürke arcú, ráncos bőrű, zavaros szemű, kócos csúfságot.

– Te volnál az a világhíres, világszép királylány? – kiáltotta.

– Ez, amit látsz, nem az igazi alakom – felelte a királylány –, de emberfia csak ebben a rút formában láthat. Hanem ha kíváncsi vagy rá, milyen vagyok valójában, nézz ebbe a tükörbe, ez nem hazudik, megmutatja neked az igazi képet.

Azzal egy kis tükröt adott a kezébe. Az ifjú belenézett, és még a lélegzete is elállt attól, amit megpillantott benne. Ott ült előtte a világ legeslegszebb lánya, kezét ölébe ejtette, és arcán csorogtak a könnyek.

– Minden veszedelmet vállalok érted, csak mondd meg, hogyan szabadíthatlak meg! – kiáltotta az ifjú.

– Aki megszerzi a kristálygolyót, és fölmutatja a varázslónak, megtöri vele az átkot, és én visszanyerem igazi alakomat – felelte a királylány. De ki tudná azt a golyót megszerezni?! Sokan megpróbálták már, de mind rajtavesztettek. Te még fiatal vagy, fáj a szívem érted; inkább tégy le a szándékról, és élj boldogul!

– Nélküled úgysem volna nekem élet az élet! – felelte az ifjú. – Ne is akarj lebeszélni, hiába volna; inkább azt mondd meg, mit kell tennem.

– Tudj meg hát mindent, ha nem bírhatlak jobb belátásra – mondta a királylány. – Annak a hegynek a tövében, amelyiken ez a kastély áll, van, egy forrás. Mellette lakik egy vadbölcény, azzal meg kell küzdened. Ha sikerül megölnöd, kiszáll belőle egy tüzes madár. A madárban van egy tüzes tojás, annak a tojásnak a sárgája pedig nem más, mint a kristálygolyó. Hanem a madár addig ki nem ejti a tojást, míg rá nem kényszerítik; ha pedig a tojás a földre esik, mindent lángba borít a környéken, s elolvad maga is meg a kristálygolyó is a tűzben. Akkor aztán kárba veszett minden fáradságod.

– Nincs az a fáradság, amit én el nem viselek érted! – szólt az ifjú, és lesietett a hegyről a forráshoz.

A forrás vize lágyan csobogott, s ott feküdt mellette aombok alatt a bölcény, és őrizte. Már messziről meglátta a fiút; fölállt, elbődült, és fújtatva nekikintott. Sokáig küzdöttek, míg végül az ifjú markolatig döfte kardját a szörnyeteg szívébe.

A bölcény lehanyatlott. Abban a pillanatban fölrepült belőle a tűzmadár. Vিজogott egyet s el akart szállni, de a fiú idősebbik bátyja, a sas lecsapott rá a fellegekből, a tenger fölé űzte, s ott úgy megtépte a csőrével, hogy a tűzmadár ijedtében elejtette a tojást.

De a tojás nem a tengerbe esett, hanem a tenger partján egy halászkunyhó tetejére. A nádtető nyomban füstölni kezdett, s már-már lángot fogott. Hanem akkor hirtelen hegynyi hullámokat vetett a tenger, habjai átcsaptak a kunyhón, és eloltották a tüzet. A fiú kisebbik bátyja, a cethal úszott oda, az korbácsolta föl a vizet.

Ahogy a tűz kialudt, a fiú szerencsésen megtalálta a tojást. Nem olvadt el; csak egy kicsit felpattogzott, ahogy forró héjára rázúdult a hideg tengervíz. Az ifjú kivette belőle a kristálygolyót, elment vele a varázslóhoz, és felmutatta neki.

– Megtörted a hatalmamat – mondta a varázsló. – Mostantól fogva te vagy az arany nap kastélyának a királya. És tudd meg, hogy ebben a szempillantásban a két bátyád is visszaváltozott emberré.

Az ifjú sietett a királylányhoz. Az már kint várta az arany nap kastélyának tornácán; gyémánthímes arany palást volt a vállán, gyöngyös koszorú a fején, de sem gyöngy, sem gyémánt, sem arany nem lehetett tündöklőbb a mosolyánál.

S ott nyomban gyűrűt is cseréltek.